

յով՝ հուլիսեանք, գործիք կը լինէին իրենք և Ալլ և այլ աղբիւր. բարաբար տեսութեանը, բնօր Մարտիրոսի ըստ զարգացտութիւնն, արդիւնք բնեւոր լինան իրենքն իրեն արտօնութեան և բարդացման ինչան նշանաբեր.

— Ծրանապլ Գերադայն Առեանն

285 Գատարդներէ կը բարկանայ, աշուտանայ, թէն Մեքադայն 30 անգամէ բարդացեալ և, բայց Գատարանին չեն կրնար մասնակցիլ բնիկ յանձնաժողովի ինն անդամ, եթէ ամբաստանալը չուզէ ճանչիլ զանոնք Բանի որ Գատն ի բայցապիլ ինքնամարտաստիկ կրկնիլ, բնիկը ինքնակր Տրաժարլին Գատաստանին և բուշարկու լինիլ Գատասկցիլ: Չեն կրնար մասնակցիլ նաեւ Նախարարութեան ծեղակու տակն անդամը, որը կրէքն, Պ. Թիւռա, Պ. Ծայ և Պ. Զոր Բընէլն, Նանտապէն Մեքադայի անդամը որը Գերադոյն Առեանի զգալի մը համար ի նիստ հրախիտելն ետքն բնորոշան են: Վերջապէս, Մեքադայի այդ անգամը որը ներկայ չեն Գերադոյն Առեանին առաջին նստին, չեն կրնար մասնակցիլ Գատաստանին եւ յայտնի է թէ մաս մը Միացեալութեանք պահելով. հրաժարած են իրենց արուած Գատարան իշխանութեան, Մեքադային իրաւունքը հասնելով երեսփոխան Գ. Զարեան:

[illegible]

ՈՐՈՒՄՆ ԽՆԴԻՐՆԵՑ

—Մարտ 31-ին փակեցան Անդրկով
1888—89 երկամյակ տարադ հաշիկ-
դր երկու բաղկիտ մեխեն անդլ՝ ոսկե
դոց հատուխից յաւելումած մէկը ջու-
ցեմէն՝ Հատուխից ամբողջութիւնէն հա-
տած է 86,827,000. ոսկեդոց՝

—Ռուս կառավարոյթ ինչեմն պրոշեց
10,000 զորք առեղեխի՝ իր երամանակ
առձմանսդ իւրեմն հաշտեցանութիւն
կապելոյ մնացուն զօրաց լրաց։ Թէպէս
պաշտօնատէն կ'ստի իմէ այդ յաւել-
ումածական դիմ մարտանիկոյ ինչ
պարիքնուս երկոց հանրապետ առձմանս
պահի պաշտօնս փարկոյ կոչում է լա-
յաց իրօք. օտար բանակին յառաջ
պահ զօսկեդր պիտի ինի Կերմանիկ
է. եւմ.

— Փեկթերպալ բիկն հրահանգ աղբ ունցաւ պալով իկինան հոնահոյց աջ կառավարինն բուն՝ «աւելի խիտ աղբ» բնիւով իւնեննր ի գործ դնել տի գոյնը մըտաւ ժողովրդեան ընդդիմութիւնը նուաճելու համար»։ Պալով իկինան գասեալ առաջ ոչ-ոստ տարւոր տարատիպ չին, բայց ուռւս կառավարութեան փափակածին չափ ի բարւ չին ուռւս տարաւ, Ուր է եղեւն պնդաւոր իկնելու

— Փեխելով այլևս ստախմանութիւնն հետաքրքրաշարժ խելիքի մի կը քննէ Հասարակական վարժարանի մը աշակերտներէն մին խոստովանեցաւ. «Իր հօր հետ համահալէ մի վեր կ'ըմար կը գոխար հօրեանսն ուսանի կը գիտէր եւր տասնի կը յանձնէր մարդով մը նորա հրամանին հնազանդելովմ. Հայրը եւ պարօղին տնօրէնութեան գիւմից եւ քննութեամբ խնդրեցանք լին մտադր գտաւ մը աշակերտը նոյն վիճակին մէջ կը գտնուէին երկուցոյն ուսանող մը. քիւնութեան (կոնֆլիկ) կ'ենթարկուր իր պապըր» «Քիւնֆլիկ» անուց իրենց մտադրը կ'ըմար գտնան եւ իրենց ստեղծ եւ աստուց աստ ունեւնանք մի

—Անցիկոյ երեւոյ՛. Ժողովոյն անդամ
մը Սաււա՛ն զրահաւորն ընկերման պա-
րագլոյն վրայ հարցում մ'ընելով՝ քա-
ղաքավոր ձեռի մը տակ կ'արտառն-
ցաւ լէ՛ք բրիտանական նաւատորմն
պիկերը նաւապետնրու ձեռքը կը
դռնուի։ Ծովային նախարարն այս
պարզ ինք հերքելով, բաւե՛լ լէ՛ որ
պարզ պէ՛տ նաւատորմնորն հետ քաղ-
ցաւմամբ անցը։ Նաւատորմը զերծ է
արկածախէ։ Եւ լէ՛ ճիշդ՝ նոյն վիճ-
պոյն ուր Սաււա՛ն զրահաւոր կ'ընկեր-
բաւէ՛ք մարտնամուր կ'աշտուէր ի Սա-
ւան այնպիսով ահաւել արկածէ մը որուն
ընթացքին ուրիշ պարզ պէ՛տ մարտնա-
մանիտեր, և այս՝ չնորհիւ անցիկացի
պոլստական նաւապետն հարցադրու
ծաղաքաբուն լուսն։ Եւ իբրք, Ափկախ-
մի և նոյն նաւանմըգաւն մէջ դեր-
նաւական և ամի բրիտան մարտնամուտց
ընկերկուէ հակառակ անց լիակամ
վիակ մարտնամուտն աննայն հար-
պարտութեամբ նաւահանդուտէն դուրս
եւելն և Ե այն սուկայի փոխերկն դի-
մադրաւելով պայահարաւէ Աւստրա-
լիա հանրին ընդհանուր սքանչացում
պատահում է ամեն ուրեք։

Լեւոն, 15 ապրիլ. Երևան. Ժողովին մէջ, արտաքին դրօշդ խորհրդակցանքի, պատարարին թէ Գաղաթիւնաւորին ընդդէմ Պապականին հորմէ Ռուսական թիւրանք զոյգան անհիմն է իմոյ պարսկին հաւաքաւորութեան հոգն անգլ. դեպատանն արուած հաւատանոց:

— Զանգիպարէ կը հնազադրուի թէ կարճ զինադադար մը կընքուած է Կերմանոյս և Էդիսադանի Արապոյ միջև:

— Պէրսի, 15. Ամառին դեպատարար

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵԻԵԼՔԻ

ԱՒԷՐԱՆՆԵՐ ՏԻՒՐԱՆ

911115

տակէ. եւս առաւել կաշկանդէ դձեղ.
ինչո՞ւ համար, երբ քառական է միայն ու
ձեռքերնիդ կարկառէք գտնելու համար
սէր մը զոր ի զուր ձեր սիրտը խնդրե

կային, եւ ես՝ իմ անձնութեամբս
հասարակական շուրթեր ձեռք ինչ որ խել
ան ձեռքս, ինչու անհարեկեմ, ինչու՞ վախ
նաք, ինչո՞ւ՞ անթուեղ զիս։

—Ո՛հ, պարոն, պարոն, մրինիչեք իմ
թիւը իր խոսքերուն Ծաղիկե՛ն աւել
խուճ շնոր իմ տալով, մի՛ սպգւոյս խօսել
իզ պաշարսմունք ձեռքս։ Մօտեա՛ն ձեր բարեկա
ն է եւ ես անոր կինն եմ։

—Եւ մի՛կէ եւ չարգրե՛լք յարեկեա
մը պարտականութիւնները ցորճան Մ
ոհն ձեռք նկատաւոր յարեղ անուանա
պարտականութիւնները։ Կը կարճեք թ
երեք մահիւ նստել միայն եւ իրերէ ձե
կը կարճեք թէ՛ այս սէրն յանձնել ծնե
լիս, ձեր արցունքը տեսնող եւ ձեր զխո
թապանցեցող։ Ո՛հ, տիկին, կը պաշար
եւ զձեզ կը իրերս այս օրէն ի վեր ո
տեսայ զձեզ։ միակն իշխանիկ կը կարճ
զձեզ, որպէս արժանի էք ըլլալու։ Տե
նակ է՛ք Մօտեան ձերնաւուն եւս ունեց
յարարեցութեան։ սակայն ըսի՞ք այնիկ
բառ ու, խօսք մը որ կալածած տար ձե
Մօտեան անհասարակութեան վրայ։ Ո՛
հ, տիկին, աւելի արգարտութիւն
ընտելեցէ՛ք զիս։ ես այն ժամանակ միայ
ն խելիմ լուրիւն երբ ամեն ջան ու սա
ման անցուցեմ։ երբ անհրաժեշտ
ունեցաք թէ՛ Մօտեան սիրը ձեր գաղ
կանք այդ եւս, այն ժամանակ մաս խ
նեցաք ձեզ իմ սիրոյս վրայ, եւ նոյն ի
նչ

—Մօռխի քով. կը կարծէք թէ նա
ձեզ կ'ըստաւէ. Մօռխի քով գառնալ
ի՞նչ ընելու համար. Արգիլելո՞ւ համար
իր աղնարկները, զինքը նեղացնելո՞ւ հա

տութ ինձ իրել զձեզ եւ թողլ տաք որ
բռնեմ ձեզ թէ կը սիրեմ։ այս է ամենք
լեւել կ'ուզէք, չէք պատասխանել այ
գգապանայ, սակայն դէ՛ք՝ պիտի իմանա
թէ՛ ապեախախտ սրտի մը փոխան, բոլոր
վրն անձուէր սիրու մը գտած էք։

— Թողէ՛ք որ միևիկեմ, պարոն, ըսա
Քրիստիան, ջանաւոր ձեռքն ապառնել ըստ
տառապարկ ձեռագ ւժկէն։ Թողէ՛ք որ ա
մուսնայ ջով երթնամ։ Եթէ՛ տալանք
մարիկ ընեմ ձեզ, կ'զգամ թէ՛ երկուքն
ալ ինքզնուրա պիտի ըլլանք։

— Մեղապարհ, յարե՛ք նապիկն։ Այո՛,
անտարակոյց, մեղապարհ կ'ըլլանք եթ
թէր ամուսնայն սերը, երջանքեթիկն պար
գէւեւելով չ'անդէր, յոյսն աղբեւոր ձեզ
պայտ այսպէս չէ՛ բարեբաղդաբար։ Մյ
կնոջ չնայաւ որ յիմարանայ սերը կտառա
քաւ աշտանութիւն կուտայ ձեզ։ Ուրե՛ն
ձեռն մը վայրկեանս եւ շնորհէ՛ք ինձ
Մի՛ զիտե՛ք, անգամ մըն ալ երբ պիտ
տեսնեմ զձեզ, երբ տառանքին պիտի չ'ը
լնեմ զձեզ, երբ այսպիսի եղանակն առե՛կ
մը պիտի ներկայանայ ձեզ ըսեւու ինձ ս
կ'ըսեմ այժմ։

— Պարոն, պարոն, ըսա՛ մանկամարդ
կինը, յանձնի երկիկն, թողէ՛ք. դե
տե՛ք գլեւեր՝ է, եւ պաշտօնական կ'ըլ
լէ որ տուածնին նման այստեղ, Թողէ՛ք
զիս որ Մօսխիս ջով գտանում, կը պաշտ
ախմ։

տար, Ո՛րհն է՝ Ուրիշ կին մը այս փամբու
Մտերիլ քովը կ'անհր, որսիշ ինքն իր
միտիթարէն զան, կ'անհր, կուտայ նման։

— Եւ փայլալից, պարման, ըստե ֆա
պիւնիկէ ետեւէն դ'անջ եւ հանդարտ ձայն
մը, ապշ միւսն հոտ է։

Մարգիկին եւ Քիօթիլտ գարմացման ճիշդ
մը առաջնայեցին։

— Քիօթիւտ, գոչեց Քիօթիլտ։

— Միջ մտիկէ կ'ընկիւթ, տիկին, ըստ
Ֆապիկէն։

— Ընէ՛կ, թէ զանգ ընեցի առանց սպեղ-
նու, ըստ Ֆապիկէն արայիկի տպանի
պիւլեկեամբ մը որ պտտանանք սպիտե
նպն լիակ աշխարհիկ կնոջն, եւ յայնժամ
կեպ։

— Ֆէրման, ըստ Ֆապիկէն հեզհոտ
ձայնով մը, ձեր տնոն հոտ չէ, քաջ գե-
տեց. ձեր տեղը Մուսիկի քովն է։

— Իմ տեղը ամենուրեք է ուր կրնա
օգտամարդ ըլլալ, եւ այս փայլիկեմիս հոտ է
լիմ տեղ։

— Մտերիլ համարեմ թէ ուր հրաւիրեցին
զանգ եւ ո՛չ աւրիշի իմ համար։

— Ես ալ Մտերիլ եւ պահպանեմ։ Այս
առտու տն տնոն կ'անհր, պտտեցին, այս
իրիկեմն պտտուք իւր փրկիւն։

— Չեմ հասկնար թէ ի՞նչ ըսել կ'ուզեմ,
տիկին, ըստ Ֆապիկէն համարմու թէ տնոն
ո՛չ ալ տիկին տը Գաթիլի իւր համարն։

պարոն տը ՌիկօԼ, ըսաւ Ֆէրնանտ, սա
կայն տիկին տը պառթէ՛լ պիտի հասկնայ
ազա՛հով եմ, վասն զի ես իրեն պիտի խօ-
սիմ յանուն այնմ որ աշխարհէիս մէջ ամէնէն

Ինչի՞նչ նուիրական է իրեն համար
 —Ֆերիանան ըստոյալսուն՝
 —Եւ ինչո՞ւ չէ, պարոն տը Ռիֆօր,
 ճշմարտութիւնը ցոյժ բերտով ալ որ գտնել
 պէ՛տք, միշտ ճշմարտութիւն է. մեր ժամե
 ըրէ՛ք ինձ, տիկին տը Պատթէէ. Այն կինն
 որ ուսում է բլում գաւառաւոր մը առնէ,
 այն կինը որ գլխաւում է մը մարդիկ միայ
 կոչած է իր հաւատարմութեան, աշխ
 րհիւն երբ եղջմանալը կը գտնուի, հաշ
 րակի՞նէն աւելի կը ստորեանայ, զման զի
 կը շնայ :
 —Ո՛հ, այո՞, այո՞, իրաւօ՛նը ունիք
 Ֆերիանան, գոչեք Քիֆիօր. իրաւօ՛նը
 ունիք, զման զի ի՞նչ ինչն է՛լ ըսել ինձ ինչ
 որ ձեր բերանը կ'ըսէ այժմ :
 —Ինչե՛նցս, Ֆերիանան, միմիշն
 մնալովնի ցած ձայնով, է հանրայնով ձեռ
 ղել բաշելով, Բոյշո նա, առանց երկնե
 լու ո՛չ չարօժուին ո՛չ ալ խօսքէն, թէպէտ
 երկուքն ալ սպառնալիք ուն. կը պատ
 ճախելին, զիպ ի երեսասարդն գտնաւով
 —Ուրեմն մոռցէ՛ք, չարուստեք, որ
 եմք թէ մտպիասի աղկան մը հրապարհը
 երբեքն իրոյն բաշել իր յանցանքը, ա
 ման սպանցալ կին մը մարդեղանի իրաւօ
 չուին ընալ որ ո՛նրք բաշելուն Քիֆաթը
 մէջ ինկալ աղկին պարզապէս անպա
 ճալով աղկի մը է. իսկ սկսողունն մէջ
 առաջ կ'ընր կորստանալին կին մըն է :

34

խորհուրդը մայիս 15-ին պիտի դուրսա-
րի: Գերմանիոյ ներկայացուցիչը ևն
կուն Պիլմարը և իտալացիներն Գրա-
ուէլ: Գերմանիոյ խորհուրդը և Պիլմարը
պիտի դուրսարի, գերման լիազորին
նախագահութեամբ Ամերիկեան պատ-
ուիրակ Պ. Պէյլմար Գերմանիոյ լիազորին
կը նկատուի: Համաձայնութիւն յու-
սալի չէ:

Փիլիպպէ կը դուրս առ Մ. Օւշ-
թալ թէ քանի մը պուլկար պայմանի,
այսպէս օր, կայսրին պահուիլը դա-
շտ ևն, և արքայազն, զանազան
ևն պատաստեմբ, և լուսարարած ևն
պատաստեմբ պատին, հակառակ մի-
ջամանութեան իւր մը: Սպասանցած
են մեզնեկ այս լուսարար, ինչէ ու-
րիկանութեան թողոքն: Ազգան հայ-
ը, Ե. Շուլի, աւստրիական հայա-
տակ, բացակայ էր նոյն միջոցին, և լու-
ղաբան է իւր հիւստատան:

Վիշնիւս, 15 ապրիլ: Կայսրն
աստ հաստ միջոցին, և նստաւ Աւե-
ռոյն մարտանաւն որ Սամա կեր-
թայ, նստաւ յայնմ խորհրդին վեր-
ցուց, կայսրը նստաւ մէջ մայր միջոց
Վանկերի բացերն, և հոս գտառե-
ցաւ պայմաններն և նստաւներն, որը
համալրելից զարգանքներով ողջունե-
ցին զինք:

Փիլիպ, 15 Մարտ: Վիստան
քերթող Պ. Մօրիս Ժողով Միջամար-
քաւորութեան Սիէնիան իշխանուհի-
նայ կողմէ որուն հետ խորհրդակցեցաւ
Ռուսոյ իշխանին ձեռնարկած նկա-
րագրական և ցերեզրական մեծ հրա-
տարակութեան շարունակման վրայ:
Խորհրդակցութեան նիւթ եղաւ նաեւ
այն ճառ զոր Պ. Ժողով պիտի արտա-
սանէ մանաւանդ Ապրիլի միջոցին
ի իշխանակ հանդիպելու դաւաճա-
ւանքին: Միշն Պ. Ժողով կը խօսակ-
ցէր իշխանուհին հետ, որոս մայրը
Պիլմար թագուհին, և քորը Գիւնն-
թին իշխանուհին կը չորհրդայէին ծո-
վեղերը: Պիլմար թագուհին ևս
ի Միջամարքայի կը պատուի:

Պիլմար, 11 ապրիլ: Փարիզի կոմս
այսօր ի Պիլմար տեսակցեցաւ իւր օրը-
ւոյն Օրէնին: Գիւնն հետ Սեպտ
Անյիս դաշին: Երեկ Փարիզի կոմս
երկրորդին խօսակցեցաւ Ֆրանսիայի
կառավարին իւր հետ:

Պիլմար, 11 ապրիլ: Փարիզի կոմս
այսօր ի Պիլմար տեսակցեցաւ իւր օրը-
ւոյն Օրէնին: Գիւնն հետ Սեպտ
Անյիս դաշին: Երեկ Փարիզի կոմս
երկրորդին խօսակցեցաւ Ֆրանսիայի
կառավարին իւր հետ:

Փիլիպ, 15 ապրիլ: Զօր. Պիլմար
Ժողովի մէջ կայ թղթակցութիւն
մը Ֆրանսիոյ հարկաւորներին մը հետ,
որ պատահականօրէն վարկութեան մէջ
ուր պաշտօն ունի: Երեկ զարգած
ամեն բաներուն վրայ տեղեկութիւն
ներ կուտար իրեն: Գիւնն մը անձինք
պիտի ձեռնարկուին այս յայտնու-
թեանց պատճառաւ:

Պիլմար, 15 ապրիլ: Զօր. Պիլմար
Ժողովի մէջ կայ թղթակցութիւն
մը Ֆրանսիոյ հարկաւորներին մը հետ,
որ պատահականօրէն վարկութեան մէջ
ուր պաշտօն ունի: Երեկ զարգած
ամեն բաներուն վրայ տեղեկութիւն
ներ կուտար իրեն: Գիւնն մը անձինք
պիտի ձեռնարկուին այս յայտնու-
թեանց պատճառաւ:

Փիլիպ, 15 ապրիլ: Զօր. Պիլմար
Ժողովի մէջ կայ թղթակցութիւն
մը Ֆրանսիոյ հարկաւորներին մը հետ,
որ պատահականօրէն վարկութեան մէջ
ուր պաշտօն ունի: Երեկ զարգած
ամեն բաներուն վրայ տեղեկութիւն
ներ կուտար իրեն: Գիւնն մը անձինք
պիտի ձեռնարկուին այս յայտնու-
թեանց պատճառաւ:

Փիլիպ, 15 ապրիլ: Զօր. Պիլմար
Ժողովի մէջ կայ թղթակցութիւն
մը Ֆրանսիոյ հարկաւորներին մը հետ,
որ պատահականօրէն վարկութեան մէջ
ուր պաշտօն ունի: Երեկ զարգած
ամեն բաներուն վրայ տեղեկութիւն
ներ կուտար իրեն: Գիւնն մը անձինք
պիտի ձեռնարկուին այս յայտնու-
թեանց պատճառաւ:

Փիլիպ, 15 ապրիլ: Զօր. Պիլմար
Ժողովի մէջ կայ թղթակցութիւն
մը Ֆրանսիոյ հարկաւորներին մը հետ,
որ պատահականօրէն վարկութեան մէջ
ուր պաշտօն ունի: Երեկ զարգած
ամեն բաներուն վրայ տեղեկութիւն
ներ կուտար իրեն: Գիւնն մը անձինք
պիտի ձեռնարկուին այս յայտնու-
թեանց պատճառաւ:

Փիլիպ, 15 ապրիլ: Զօր. Պիլմար
Ժողովի մէջ կայ թղթակցութիւն
մը Ֆրանսիոյ հարկաւորներին մը հետ,
որ պատահականօրէն վարկութեան մէջ
ուր պաշտօն ունի: Երեկ զարգած
ամեն բաներուն վրայ տեղեկութիւն
ներ կուտար իրեն: Գիւնն մը անձինք
պիտի ձեռնարկուին այս յայտնու-
թեանց պատճառաւ:

Փիլիպ, 15 ապրիլ: Զօր. Պիլմար
Ժողովի մէջ կայ թղթակցութիւն
մը Ֆրանսիոյ հարկաւորներին մը հետ,
որ պատահականօրէն վարկութեան մէջ
ուր պաշտօն ունի: Երեկ զարգած
ամեն բաներուն վրայ տեղեկութիւն
ներ կուտար իրեն: Գիւնն մը անձինք
պիտի ձեռնարկուին այս յայտնու-
թեանց պատճառաւ:

Փիլիպ, 15 ապրիլ: Զօր. Պիլմար
Ժողովի մէջ կայ թղթակցութիւն
մը Ֆրանսիոյ հարկաւորներին մը հետ,
որ պատահականօրէն վարկութեան մէջ
ուր պաշտօն ունի: Երեկ զարգած
ամեն բաներուն վրայ տեղեկութիւն
ներ կուտար իրեն: Գիւնն մը անձինք
պիտի ձեռնարկուին այս յայտնու-
թեանց պատճառաւ:

Փիլիպ, 15 ապրիլ: Զօր. Պիլմար
Ժողովի մէջ կայ թղթակցութիւն
մը Ֆրանսիոյ հարկաւորներին մը հետ,
որ պատահականօրէն վարկութեան մէջ
ուր պաշտօն ունի: Երեկ զարգած
ամեն բաներուն վրայ տեղեկութիւն
ներ կուտար իրեն: Գիւնն մը անձինք
պիտի ձեռնարկուին այս յայտնու-
թեանց պատճառաւ:

Փիլիպ, 15 ապրիլ: Զօր. Պիլմար
Ժողովի մէջ կայ թղթակցութիւն
մը Ֆրանսիոյ հարկաւորներին մը հետ,
որ պատահականօրէն վարկութեան մէջ
ուր պաշտօն ունի: Երեկ զարգած
ամեն բաներուն վրայ տեղեկութիւն
ներ կուտար իրեն: Գիւնն մը անձինք
պիտի ձեռնարկուին այս յայտնու-
թեանց պատճառաւ:

Փիլիպ, 15 ապրիլ: Զօր. Պիլմար
Ժողովի մէջ կայ թղթակցութիւն
մը Ֆրանսիոյ հարկաւորներին մը հետ,
որ պատահականօրէն վարկութեան մէջ
ուր պաշտօն ունի: Երեկ զարգած
ամեն բաներուն վրայ տեղեկութիւն
ներ կուտար իրեն: Գիւնն մը անձինք
պիտի ձեռնարկուին այս յայտնու-
թեանց պատճառաւ:

Փիլիպ, 15 ապրիլ: Զօր. Պիլմար
Ժողովի մէջ կայ թղթակցութիւն
մը Ֆրանսիոյ հարկաւորներին մը հետ,
որ պատահականօրէն վարկութեան մէջ
ուր պաշտօն ունի: Երեկ զարգած
ամեն բաներուն վրայ տեղեկութիւն
ներ կուտար իրեն: Գիւնն մը անձինք
պիտի ձեռնարկուին այս յայտնու-
թեանց պատճառաւ:

Փիլիպ, 15 ապրիլ: Զօր. Պիլմար
Ժողովի մէջ կայ թղթակցութիւն
մը Ֆրանսիոյ հարկաւորներին մը հետ,
որ պատահականօրէն վարկութեան մէջ
ուր պաշտօն ունի: Երեկ զարգած
ամեն բաներուն վրայ տեղեկութիւն
ներ կուտար իրեն: Գիւնն մը անձինք
պիտի ձեռնարկուին այս յայտնու-
թեանց պատճառաւ:

Փիլիպ, 15 ապրիլ: Զօր. Պիլմար
Ժողովի մէջ կայ թղթակցութիւն
մը Ֆրանսիոյ հարկաւորներին մը հետ,
որ պատահականօրէն վարկութեան մէջ
ուր պաշտօն ունի: Երեկ զարգած
ամեն բաներուն վրայ տեղեկութիւն
ներ կուտար իրեն: Գիւնն մը անձինք
պիտի ձեռնարկուին այս յայտնու-
թեանց պատճառաւ:

Փիլիպ, 15 ապրիլ: Զօր. Պիլմար
Ժողովի մէջ կայ թղթակցութիւն
մը Ֆրանսիոյ հարկաւորներին մը հետ,
որ պատահականօրէն վարկութեան մէջ
ուր պաշտօն ունի: Երեկ զարգած
ամեն բաներուն վրայ տեղեկութիւն
ներ կուտար իրեն: Գիւնն մը անձինք
պիտի ձեռնարկուին այս յայտնու-
թեանց պատճառաւ:

Փիլիպ, 15 ապրիլ: Զօր. Պիլմար
Ժողովի մէջ կայ թղթակցութիւն
մը Ֆրանսիոյ հարկաւորներին մը հետ,
որ պատահականօրէն վարկութեան մէջ
ուր պաշտօն ունի: Երեկ զարգած
ամեն բաներուն վրայ տեղեկութիւն
ներ կուտար իրեն: Գիւնն մը անձինք
պիտի ձեռնարկուին այս յայտնու-
թեանց պատճառաւ:

ստուորն առաջնորդութեամբ պատ-
րարաբարան եկան և անդ Վեհ. Սու-
լիմանի ձեռնալ երգ մը երգեցին ի
ներկայութեան ժողովրդեան ստուար
բազմութեան մը:

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը քի-
յետոյ Պատրիարքարանի սրահն երե-
ւոյ լարեմանդութիւններն բոստ վան-
կեանց և բարօրութեան Վեհ. Սու-
լիմանի և օրհնեց զնեկայս: Յետոյ
չարարեցէր բաշխուեցան բոլոր ներ-
կայից և աշակերտաց:

Նոյն երեկոյն Երուսաղեմատուն
ևս լուսարարութեամբ էր:

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր տունն
ի Մարքիփուլ շէրքապետ լուսարար-
ութեամբ էր Վեհ. Սուլիմանի ծննդեան
տարեգարծին առթիւ: Տնորդն երեւի
պաշտօններն ունի, որ անդ կը դու-
նուեն, ի դիմաց Ս. Պատրիարք Հօր
կ'ընդունեն և կը պատուարեն իւր
կողմէ: Ներքին վարժարանի ա-
շակերտը Վեհ. Սուլիմանի անուն
ձեռնալ երգեր երգեցին:

Երուսաղեմայ նորոգելու կառավա-
րիչ Ռեշատ փաշա երեկ իրեկուն Երու-
սաղեմատուն երթալով այցելութիւն
տուաւ Երուսաղեմայ Պատրիարք Ամեն.
Ս. Պատրիարք Սրբազանի:

Ռեշատ փաշա յետոյ Պատրիարքա-
րան երթալով այցելութիւն տուաւ
նաեւ Ամեն. Ս. Պատրիարքին
Հօր:

Ռոտտոյդէն կը գրեն մեզ ապրիլ
ի թուականս թէ Գիւն. Հմայեակ և
պիլիպարն հրաժարեր է Ռոտտոյդէն
Առաջնորդական պաշտօնէն՝ յոր կո-
ւած էր միաձայնութեամբ յուշեց,
Գրառական ժողովը մարտ 31-ին
ի նիստ գումարելով՝ դատար է այն
հրաժարական ինքրոյն, և մարքին
Հմայեակ Սրբազանի հրաժարուելին:
Այլ ի. Գիւնպատուութիւն անդ ներ-
կայ միջոցին վերջը պիտի է իւր հրա-
ժարման վրայ, հակառակ միաձայնու-
թեանց և ժողովին անդամաց:

Ս. Վահան Ս. Մինասեան չորե-
քանի օրը Ս. Պատրիարք Հօր ներ-
կայանալով ի Պատրիարքարան, հիւ-
անդուութիւն յայտնեց և Ն. Ամեն-
պատուութեան անդ համարեց, յայտ-
նելով թէ պատրաստ է երթալ ո՞ր
վանքն որ հրամայէ Ն. Սրբազանին:
Ս. Պատրիարքն ըստ պաշտօնի ընդու-
նելով զընկեր այս արտայայտութիւն
հրամայեց որ Ս. Վահան յետ Զատիկ
անմիջապէս մեկնի մայրաքաղաքս:

Երուսաղեմայ թնիշ յանձնաժողովը
չորեքանի օրը վերադառնալ ի նիստ
գումարեցաւ ի Պատրիարքարան և
զբաղեցաւ Պատրիարքարանի հաշու-
քներով և շարունակութեամբ:
Երեկ ժողովը չկ'ընկալէ նոյն օրն ա-
ւարտել իւր աշխատութիւններն որ-
չեց յետ Զատիկ վերադառնալ ի նիստ
գումարել և իւր աշխատութիւններն ա-
ւարտելով տեղեկագրել Ազգային ժո-
ղովը:

Երեկ Պատրիարքարանի կողմէ եր-
կու պաշտօնէն կեդրոնական բանար
գնացին և Զատիկական տօնին առթիւ
նստ տօնորդութեան գրամ բաշխեցին
չոր բանարկերով:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՏԱՐԵՐԱԶ ԶԵՆԻՏ

ՕԳՈՍՏՈՒՄԱՆ ՍՈՒՐՔԱՆԻՆ

ԵՐՈՋԱՌՈՐԹԻՆԵՐ Ի ՎԵՍՏ. ՊԱՍՏ

Վեհ. Սուլիման Համիդ Բ. Կայսեր
ծննդեան 43-րդ տարեկարծին առթիւ
Բարձր. Շէյխ իւր իրաւմէ Էֆէնդին ու
Մեծ-Եպարքոս, նախարար, նախկին
Մեծ-Եպարքոս և նախարար, կրօ-
նային, քաղաքային և գիւտարարան
բարձրատնային պաշտօնատար և այլ
պետական անձինք չորեքանի օրն առա-
ւում կայս: պաշտո գնացին ի շնորհա-
ւորութիւն և ընդունուեցան երկրորդ
սենեկային Համի Ալի պէյին կողմէ:

Նոյնպէս հպատակ հասարակու-
թեանց հոգեւոր պետներ՝ Հայոց,
Յունաց և Հռոմէական Հայոց Պատ-
րիարքներ, Պաշտօնաւար Էփէնդին,
Հռոմէականաց Ազգային Էֆէնդին և
Հայկ. խորհրդակցութեան անդամներ
կայս: պաշտո գնացին ի շնորհաւորութիւն
և արժանաւորել պատուելի ընդունուե-
ցան երկրորդ սենեկային Համի Ալի
Պէյին կողմէ որ իւրաքանչիւրին հա-
ղորդեց Վեհ. Սուլիմանի բարձր գո-
հունակութիւնն ու կայսերական բա-
րեւեռն:

Յետոյ տարւ գնապանատնաց առա-
ջին թարգմանք և պաշտօնական նոյնարկ
Ս. Պեմեթի կայս: պաշտո գնացին
իրենց շնորհաւորութիւններով մատու-
ցանք և հրամանաւ: Ն. Վեհապա-
տութեան ընդունուեցան արարողու-
պետ Միւնիք փաշայի կողմէ:

Նոյնպէս գլխաւոր գրամարմնաց
Ս. Պեմեթի կայս: պաշտո գնացին
իրենց շնորհաւորութիւններով մատու-
ցանք և հրամանաւ: Ն. Վեհապա-
տութեան ընդունուեցան արարողու-
պետ Միւնիք փաշայի կողմէ:

Նոյնպէս գլխաւոր գրամարմնաց
Ս. Պեմեթի կայս: պաշտո գնացին
իրենց շնորհաւորութիւններով մատու-
ցանք և հրամանաւ: Ն. Վեհապա-
տութեան ընդունուեցան արարողու-
պետ Միւնիք փաշայի կողմէ:

Նոյնպէս գլխաւոր գրամարմնաց
Ս. Պեմեթի կայս: պաշտո գնացին
իրենց շնորհաւորութիւններով մատու-
ցանք և հրամանաւ: Ն. Վեհապա-
տութեան ընդունուեցան արարողու-
պետ Միւնիք փաշայի կողմէ:

Նոյնպէս գլխաւոր գրամարմնաց
Ս. Պեմեթի կայս: պաշտո գնացին
իրենց շնորհաւորութիւններով մատու-
ցանք և հրամանաւ: Ն. Վեհապա-
տութեան ընդունուեցան արարողու-
պետ Միւնիք փաշայի կողմէ:

ներկայացուցիւ, Արեւելեան երկու-
թուղից անդերքը, Պատն տը Հիւրի
ներկայացուցին, երկուսն ալ զանա-
զան ընկերութեանց պատուիրակը,
համարյալ հաստատութեանց անդերքը,
լրագրարներ և այլ բազմութիւն ան-
ձինք կայս: պաշտո գնացին այս ընդ-
րակ առթիւ իրենց շնորհաւորութիւն
ներով մատուցանելու:

ԼՈՒՍԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ

Չորեքանի օրը մայրաքաղաքիւ
ամեն կողմէ թէ՛ ծովու և թէ՛ ցա-
մաք վրայ, չորեք լուսարարութիւն
կատարուեցան: Պետական բոլոր պա-
տօնատներ, հանրային հաստատու-
թիւնք, նախարարաց և պետական
պաշտօնատարաց տարանքները, Բե-
րայի, Պաշտո Ս. Սուլիմանի մեծ վա-
ճառատներ, ամեն ազգի երեւելեաց
և մեծատնայ բնակարանք չորեքանի
լուսարարութեամբ էին: Ամենուրեք,
հանրային հրապարակներու և մեծ
գործարաններու վրայ, պատրէշներու
մէջ, Վալիորի կողմեր մեծ պետ-
րութիւն կը ախրէ և ժողովրդը
փայլուն կերպով կը տօնէր իւր Օգո-
ստոստան Վեհապետին ծննդեան լու-
սարարելի տարեկարծը:

Մահմուտ է մի առ մի յիշատակել
լուսարարութեամբ շնորհաւոր անուանին:
Բաւ է ըսել թէ չկար ոչ մէկ պաշտ-
ատուն, ոչ մէկ հանրային վանք, ոչ
մէկ պետական պաշտօնէի բնակարան
որ իւր մասնակցութեան բաժնի չու-
նենար ընդհանուր լուսարարութեան
մէջ, այնպէս որ համայն քաղաքը լըյ-
սերու մէջ կը զոյգար միջոցին կեդր-
չիւ: Լուսարարութեան շնորհաւոր
բնակարանք կը նշանակէր երկրորդ
հանրային պարտիզին մէջ, սակայն
հայրենային ստալիկ քամիին պատճա-
ռաւ: Վեհ. Սուլիման հրամայեց էր
հրկիւններ շարժակը: Կայս: օրն հա-
րաման, որ հայրական բարձր հոգա-
ծութեան մը կը ըզրէր, գործարարե-
ցան ոչ միայն ի Պեմեթի վրայ, այլ և ա-
մեն ոչ լուսարար տարածանայ մէջ
ուր հաղորդուեցաւ:

Երեկոյն հանրային պարտիզին ու
Պեմեթի վրայ տարածանայ պաշտօն
ներէն յետոյ, լուսարարութեան կող-
մէ միմեանց հետ կը մըլէին Օրթո-
դոքս, Պաշտո Էֆէնդին, Պեմեթի, Եփ-
էնդին ծովեղերուց բոլոր արարողու-
քներն: Այս վերին դիւր. քաղաք
մասնակցէ հայրենային տնտեսին մի
կ'ընկալէ շնորհ: իշխանակցել լու-
սարարութեան շնորհաւորութեամբ
էր նախորդ: Խորի իմացիլ փաշա իւր
միջոցակցեաց ընդարձակ պարտիզին
մէջ, վերտնային բերաւ որ կան-
թիւններով լուսարարելու տալով զայն
նոյնպէս գլխաւոր ի տնտեսին ու տախ-
կան եղբայր միւր գլխաւոր: Ծովեղ-
քը ու բարձրագոյն, Ռոմեղքը այլ և այլ
կողմերը, Կողմերը, Պաշտո գլխաւոր,
Մարքիփուլ և այլ գլխաւոր որ արտա-
ձանք: Լայալթիւս ու Բերա ամեն տա-
րան նման ժողովրդային ընդհանուր
ցնծութեան գլխաւոր կ'ընկալէր իւր
գարած էին, մասնաւոր կալալթիւս -
Մերայի ու Վոյլոնայի չորհրդար: Երե-
կին ձեռնարկ երկու կողմէր գումար
լրջարեւ չարք մը կը ներկայացունէին
և Կալալթիւս-Մերայի հրապարակին գա-
տ ուր զինտնային տնտեսին ու իւր
միւր մը կար, այլ և այլ կողմեր այ նուա-
ւել արժարժեղով այն ոգեւորութիւնն
որ կը ախրէր արդէն ամեն կողմ:

Բերայի կառավարիչ Լիւրիւս Է-
ֆէնդին չորեքանի օրն իւր պաշտօնի
գլխաւոր անդ: Ն. Վեհապետին նոյն
օրն իւր չորհրդակցական մի. ուղղելով օ-
տար հիւստատարութիւն, ծանցել իւր
անուանումն և պաշտօնի գլխաւոր ան-
ձինք:

Լիւրիւս Էֆէնդին երեկ Ռաիկա-
նութեան պաշտօնատնար գնաց և տե-
նացեցաւ Ռաիկա-նութեան նախարար
Վեհ. Պեմեթի վրայ: Ն. Վեհապետին
Վեհ. Պեմեթի վրայ: Ն. Վեհապետին
Վեհ. Պեմեթի վրայ: Ն. Վեհապետին

ԵՐՈՋԱՌՈՐԹԻՆԵՐ Ի ՎԵՍՏ. ՊԱՍՏ

ՏԱՐԵՐԱԶ ԶԵՆԻՏ

ՕԳՈՍՏՈՒՄԱՆ ՍՈՒՐՔԱՆԻՆ

Վեհ. Սուլիման Համիդ Բ. Կայսեր
ծննդեան 43-րդ տարեկարծին առթիւ
Բարձր. Շէյխ իւր իրաւմէ Էֆէնդին ու
Մեծ-Ե

տուրիստներու ալ կը գլխիմ: Տաս տարեկ
որ Ազգային Ինքնիշխանութեան համա
նա հովանաւոր սպանդարտներն չէ վայե
լած:

ՔՂԻ, 18 մարտ

Երկու քաղաքներն են, յորս գաւառի
երկրագործ դասը ծանր նեղութեան կը
մատնուի ցորենի նուազութեան և սորա
թեան պատճառաւ: Անցեալ քաղաքն տեղ
այս քիչէն՝ որ 90 քաջաց կը հաշուուի,
բարձրացաւ մինչ 110—120 քաղաքի այն
ալ ստորին տեսակէն և այդտեղ, մինչդեռ
նոյն անուն լաւ ցորենը 55—60 է կը վա
ճառուէր: Իսկ այս աշուն թէն հաւանա
գործացողքն իսկ ցորենը 75 է վաճ չի
լաւ մտաւորապէս գաւառաց, զիւստորաբար
Պոլսեցիք և Մար Շնոյն նուազութեան
պատճառաւ: Գարունն սկսաւ անհա, հա
սաւ սերմանալի ժամանակը, այլ ցորենի
գինն ալ սկսաւ օրէ օր բարձրանալ և
հասնել մինչ 90 քաղաքի: Երբ գին ձեռ
բարձրանալ չէ գիշացած, սերմանալու չէ
սկսած զեռն: Այլ միայն նախապատրաս
տութիւնն մը կը լինի, ըսել է թէ երբ
ամեն կողմ վարդաւանդ սկսուի՝ աւելի պի
տի բարձրանալ մեծ արտադրութեան և
անձկութեան մատնուելով երկրագործին
հետ և ժողովրդեան այլ զաւարակները:
Իրաց այս վիճակի հանգչալ շատ ծանր էր
հողագործի վիճակն, զի ոչ միայն սերմա
նելը համար ցորենի պէճը ունէր, այլ և
ուսուելու, որովհետեւ քաղաքն սկզբն
ները գրեթէ միշտ սպառեալ կը լինի զիւ
ղացւոյն տան պաշարը:

Երկրագործի այս նեղ վիճակէն օգուտ
բերելով ցորենի վաճառականը ո՞ր զիւ
մինչև ո՞ր պիտի բարձրացուին գինն,
որուն ստիպուած պիտի յօժարէր զիւրացն
կամ կանխիկ վճարմանը և կամ առաջարկ
տրուելու, կամ թէ փոխ առնուել կըրկ
նակի վճարման պայմանաւ:

Ճիշտ այս միջոցն զիւղացւոյն օգուտ
ութեան կը հասնի գաւառիս ինքնա գիւ
ղի բնիկ և առաջնակարգ հարստաց Մեծ
Գիւղէ Է. Ս. Խոջմանթեան, որ արդէն ու
նենալով 2000 քիւնի աւելի ցորեն, իւր
նետիկի միջոցաւ կը յայտարարէ թէ իւր
ցորենները կը վաճառէ քիւնի 76 քաղաք:
Աղբարեւ այս քործ քաղաքի ժողովրդապի
րական և յոյժ գեղեցիկ էր, որ մեծապէս
նպաստեց անհուն, և բաց աստի կաւա
վարական հասոյթից ևս օգտորդել լինե
լու հանգամանքն ունի, զի բնական է թէ
երկրագործն փափկեալ եւ առատ ցորեն
գտնելով՝ աւելի պիտի ցանէ, և ներսա
բար կաւալարական հասոյթը ալ համե
մատաբար պիտի առաւելու: Խոջմանթ
եան էջի՝ որ այս քործ պատճառաւ պիտի լի
նէր գաւառի մէջ ցորենի գինն տարաջը
ման, զի բնական է թէ վաճառականը
կամ այլ ցորենի տերեր եւս պիտի ստիպ
ուին նոյն գինով ծախել, և այսպէս ժո
ղովրդը իր պատիւը յառաջիկայ տարեկան
մը երկրիւնէն, ուր կը մնար ցարը ու ճա
նաչար: Այսպիսի մի բարեփոխութիւն
յուսարի էր Խոջմանթեաններէ, որք արդէն
ծանօթ ինքնաբեր իրենց բարեփոխ
տուական գործերով և աւաքներով իրենք
և յար գլուխ կանգնած են հասարակա
յին կրթական և այլ գործող, ու բնա
յին ինքնաբեր իրենց աշխատութիւն և ա
շխատութիւն՝ երբ ժողովրդը պէճը ու
նենց և նոյն: Մեծ Գիւղէն է փնտրել
քանի տարեկան է ի վեր կը վարէ գաւա
ռիս Գաւ: Ժողովուրդն աստիպաբար պա
ռնած անհուն անպատեհութեան և խո
հակաութեան: շատ տարեկան է հետե
լ աթուոյ ունի կաւալարական վարչական
ժողովուրդ մէջ՝ արժանաւորութեան անհեղու
յարգանաց և համարման, իսկ իւր այս
նոր քործ քաղաքն արտադրելու օրինա
թիւն աղբաւ և յուսահատ ժողովրդի
սրտէն, և առ հասարակ ամեն ազգէ ու
կրօնէ ժողովրդեան ընդհանուր գովու
թեանը աւարկայն եղաւ և պիտի լինի ընդ
երկար:

Խոջմանթեանց զիւստարութեան խոփ
անցիկ սկսած են իւրեանց զիւրի մաս
նաշխատութիւնը ըստած զիւրի գովելը և
ուսուցանել մի նոր կամուրջ: Թեւ առաջ
ալ կար, սակայն խորխոր և փոքրած,
այնպէս սր անցեալ աշուն հեղեղներն ա
ռն ու տարին, և որոյ պատճառութեամբ
դադրած պիտի լինէր այս ամիսները
մեծի գիւղերէն չարաբանցութիւնն և
թիւնն այսպիսի մեծամասն, որք ամիս
էն հորանցուներ հասոյթացանել իւրեանց
պարտքին առ պետութեան ի վերջոյն
գլխի, յորոյ միայն նիւտի կարեւորն ըն
դունել ճշմարիտ պատիւ և փառք:

ՊԵՏՐՈՍ ԶԱՆԴԵԱՆ

«Որ մահանացու ծնեալ,
Անմահ գիւնը յիշատակ եթոր»
Մ. Խոջմանթե

Հայ ազգութեան և Հայ եկեղեցու
հարապատ գաւալ՝ Պետրոս Ծանչեանը
ծնուել է Թիֆլիզում 1819 թուի օ
գոստոսի 31-ին, արմատական զարմիկ,
Հայադուցեցիկ մայրը չառաւել է Ա
մատուրի իշխանական տան, իսկ հայրը
յայտնի Ծանչեաններն է:

Սամալէ Ծանչեանը, բրերն Ներսի
նանը քրիստոնեայ և առաքելի հայ
մարդ, սովորութիւն և ունեցել ամեն
երեկոյ կը դըրձաւատարմել մէջ կար
գալ Աստուածաշունչ գրքից և բա
ցատրել: Եւսմ որ տեղ է գտնուում
հայադուցեցիկ Ներսիսանդուութեան և
քրիստոնեական վարդապետ սիրոյ աղ
բիւրը: Նորա ապագայ ամբողջ կենսա
յցն է տալիս, թէ ընտանական դաս

(*) Այս կենսագրական տեղեկութիւնն
ընդ հանգումը իւր մահից մի շաբաթ
անմահ է թելադրել:

տիւրապութեան աղին, անկեղծ և
ճշմարիտ սիրոյ սերմերը որչափ պարարտ
հող են գտնել նորա մասաւոր արտի մէջ
և հետագայէն բողբոջելով յաւաքացի
են Պետրոս Ծանչեանի նման մի բարի,
հաստատակամ, որոյ համագործակա
ն էր և վերին աստիճանի բարոյական մարդ:
Վեց տարեկան մանուկ Պետրոսը
վերջոյնէլ բարի սերմերով բեղմնա
ւորուած արդէն յաճախում է երջան
կայեցողական Ներսէս Մ-ի հիմնած
նէրսիսեան դպրոցը: 30 թուականի
սկզբին նա տեղափոխուում է Թիֆլիզի
գիմնազիոնը, իսկ 33 թուականին նա
գնում է Մոսկուա և իւր ուսումը շա
րունակում է Լազարեան ճեմարանում:

1837 թուին աւարտում է ճեմա
րանական դասընթացը և մտնում
Մոսկուայի համալսարանի բժշկական
թափնը, սակայն նորա զգալուն սիրոյ
վարդապետով տանել բժշկութեան
թափնէն տեղի ունեցող տեսարան
ները, փորձում է լեզուագիտական բա
թփնը:

Կարճ միջոցից յետոյ, նա թողնում է
Մոսկուան և կամենում է շարունակ
ել Մ. Պետրոսեանի արեւելեան ինս
տիտուտում, սակայն արգելեցների
պատճառով, ստիպուած է լինում Նու
րից վարդապետայ Մոսկուա և շարուն
ակել իւր ուսումը նոյն տեղի համա
լսարանի իրաւաբանական բաժնում:

1843 թուին աւարտելով համալսա
րանական դասընթացը, նորա ուսում
նետեղն ողին չէ բաւականանում այդ
չափով, այլ ձգտում է աւելի կատա
րելագործուել գիտութեանց մէջ, ուս
տի և ուղեւորութեւն վիճենալ, վեհե
տիկ և Գաղիկ և յաճախում է այդ
տեղի բարձրագոյն դպրոցները աստ
ուածարանութեան դասախոսութիւն
ներ լսելու: 49 թ. Ֆրանսիական յե
ղափոխութեան ժամանակ նա ականա
տես և մասնակից է լինում Գաղիկի
գլխավորի: Շանչեանը այդտեղից դը
նում է Նիսպոլ, Հոռոմի՝ եւ վերա
դառնալով Պետերբուրգ, 49 թուի վեր
ջերում գալիս է Թիֆլիզ և երբեմն
կախիշտակի ներքեւ կաթողիկոսի հրա
ւիրմամբ յանձն է առնում Ներսիսե
ան դպրանոցի տեսչութեան պաշտո
նը, սակայն դաւար հրաւեր կաթողի
կոսի կողմից ուշադրաւ պատճառով,
երկու ամիսից յետոյ թողնում է այդ
պաշտոնը և երկին գնում Պետերբուրգ:
Այնտեղ հանդուգնաբար պարագայում է
մասնաւոր դասեր տալով, մինչեւ որ
51 թ. վերջերում Ներսէս կաթողիկոսը
նորից դաւար հրաւեր է ուղարկում
Նորան ընդունել Ներսիսեան դպրա
րանի տեսչի պաշտոնը և կրօնի դասա
ւորութիւնը:

Երբանկայեցական Ներսիսի հիմնած
դպրանոցը ներկայացնում էր այն ժա
մանակ այն միակ նոյնան տաղանդ
որ պէտք էր փրկէր ռուսիականի հայ
ժողովրդին ընդհանուր տղիտուի ժա
նջիւնդից, իսկ այդ խաւարի մրկա
նուի աղբիւրն մէջ ապագայ մտաւոր
պատում թեան փարոս ներկայացնող
տաղանի զեկը ինչ աւելի արժա
նաւոր ձեռքեր կարելի էր յանձնել,
քան Պետրոս Ծանչեանի նման մի ու
սումնական, խոհուն, քրիստոնեայ և
բարեպաշտ հայ մարդու: Եւ Շանչեանը
վարում է այդ զեկը իւր բազմաձևու
ած ընդ մեծ տարի շարունակ, չը
նայելով ան սաստիկ աղեղնութիւն
ներին, որ պատճառեց նորան այն
ժամանակուայ հայ հասարակութեան
խաւարամիտ և ստրկական բնաւորու
թիւն ունեցող մարդ:

Շանչեանը Ներսիսեան դպրանոցին
ստուգ կրօնական-բարոյական ուղղու
թիւն և իւր անձնական օրինակով
ստուգ իւր աշակերտներին այնպիսի
էնդայական դարձաւարներ, որ մինչև
այն ժամանակ սակայն էին ոչ թէ միայն
այդ դպրանոցում, այլ նաեւ հայ հա
սարակութեան մէջ:

Շանչեանը, դպրանոցը կարգի բե
րելով, անդում է իւր ձեռքի տակ
եղած ուսուցիչներին և աշակերտներին
այն բարոյական և մարդասիրա
կան մեծ սերով, որ յատուկ է մի
միայն Պետրոսեանի նման մեծ մանկա
վարժ դասարաններին:

Այս միջոցին ուսումնական Շանչեա
նը ժամանակ է գտնում նաեւ դրակա
նութեան միջոցը պարագիւր: Նա գրում է
կրօնագիտութիւնը, ոսկերիկ եղիչի
առաւելին թարգմանութիւնը և «Եր
կու խոսք համարների մասին» եւս
սերէն լեզուով վերջին աշխատու
թեան հայերէն թարգմանութիւնը
«Մեղուի» մէջ և առանձին գրքով
ստուգում է հանդուցեցիկի հասարակ
աշխարհը ու Պետր Պոպոնով:

58 թուին հանդուցեցիկ թողնում է
Ներսիսեան դպրանոցի տեսչութեան
պաշտոնը և 62 թուին հրաւիրւելով
Կարաբաղ, ամանանում է Շուշի թե
մական դպրոցի տեսչութիւնը: Սակայն
խաւարամիտ կուսակցութիւնը այնտեղ
և հանդուցեցիկ չի տալիս նորան
և ստիպում է թողնել Շուշին արդէն
65 թուականին: Գալով երկին Թիֆլի
զ, նա բանում է մէկ մասնաւոր դպր
ոց, որի գոյութիւնը շարունակում է
մինչև 70 թուականը: Այդ թուին
Շանչեանը տարւորութեան պատճառով
թողնելու մտաւարներ և բոլորովին բաշ
ուելով լազարեան ամբողջ կենսաւրը,

վերջին տարիները նա ապրում է իւր
կալուածքում, մէկին անտնով մի գիւ
ղում, և իւր կենսիկ յետին շաբաթ
ները միայն անցկացրել կրկին Թիֆ
լիզում: Եւ ի վերջի իւր մահանա
նքին ամուսն Գ-ին գիշերը:

Պետրոս Ծանչեանը, զիւստարուած
անկեղծ սիրով, անյողողող, հաստա
րեւի և անկաշտ բնաւորութեամբ բարո
յական սեր և քաղաքում իւր աշակերտ
ներին, և ճշմարիտ, որ նորա այս
կերտները շատերը ժառանգում են
այդ նախանձելի յատկութիւնը:

Վերջապէս մեր տկար խօսքը
Պետրոս Ծանչեանի մասին, կարող ենք
Խորհնացու բերանով ասել. «Մահա
նացու ծնեալ, անմահ գիւնը յիշատակ
եթոր»... Կերտարանում քան զան
նայն, որք զայնով ժամանակաւ էին
առաւելներ: Դանդի ամբարանատն
երկրապանական, մեծ ծննդական,
բանիւք պայծառ, գործով ժուժկալ,
մարմնով արտաբայելալ, խորքայն
թիւններ մեծ, հաստով ուղիղ,
յուսով համբերող, սիրով անկեղծա
ւոր, ուսուցանելով անձանցով...
(Աշխատ)

ԿՐԹՈՒԹԻՒՆԸ ԹՐԲԱՅՈՒ ՄԱՆԱԿԱՆ ՄԷՋ ԵՒ ՎՊԱՐԴԱՆԻ ՄԱՆԱԿ (1)

Գաւառացի մանուկը թրքախօս վայ
րերու կրթական վիճակը կարծես է լուր
նաւորութեան և այդ կողմանց կրթու
թեան մակարդակի ժամանակն ուղեղն
հասարակական աստիճանի մը վերածե
լու անհրաժեշտ հարկն որ քան զոր քա
ղի կը դառնայ:

Կեդր. Ուսումն. Խորհուրդը, 87ին
կրթական հրահանգի մը հետ ուսմանց
ծրագրի մը յորինեց և զրից էր գաւառ
նաճակարգով որ առաջնայն գործա
դրութեան իրենց փորձառութեան հա
մեծամասնութիւնը և աստիճանայն քաղ
մանց և պայմանայն տեղայն և ապա մա
սուցանելի ի վաւերացում: Գաւառեան
վարդի որք փութացան գործարկել այս
հրահանգը. եղան, կարծեմք, գաւառեան
ալ որք լուսթեանը միայն պատասխանե
ցին, ինչպէս և եղան ուրիշներ ալ որոց,
չգիտեմք ինչու, այդպիսի հրահանգ մը
զրիւկ զանց առնուեցաւ: Անմասթ է մեզ
այս ձեռնարկի ելքը, Բայց՝ եթէ ճշմարիտ
է թէ ամեն ծրագրէ, կանոնաբէր կամ
հրահանգի օգտակար արդեւք քաղելու
պայման է տեղական պատկանման ու հա
մաժանց համեմատ յօրինուած ըլլալ,
առաւելագոյն իրաւունք ունի պայմանը
պէտք չէ՝ միթէ պատկանելի նկատում դա
տալը: Երբեք անհրաժեշտ է լուսթեան
պատկանելի: Առաջին հարց մը եւ
է՞ն կարեւորութիւն մը, և այս հարցի կա
րեւորութեան աւելի եւս բացայայտում
ըզակի կընայի, երբ պէճը ըլլայ խոսի
թրքաբարբառ գաւառացի միայ յորոց շատ
բերել կրնան զոնք համարելով մասնաւոր
ուսուցիչութեան առարկայ լինելու հար
կէն, Սակայն Տաշիսատանի արեւմտեան
մասին մէջ, Գաւառեանի միջին Ասա
նի և Պոլսեանի միջին Բերկա, կան
բազմաթիւ հայաշատ կեդրոններ յորք բը
նակող Հայք դարեւն ի վեր կարուած են
մայրենի բարբառով կիրաւորութիւն և ա
սոր հետեւեալք իմացական զորացում
ներ կարգած ու յապաղած: աղբային
մեծամասնութեան շուրջ մարմին մը թուի
կողմէ, անհաղթող աղբին լուսթեան
առաւելագոյն ձեռնարկութեան Չարաբա
ցութիւնն պիտի թուի ըստմէն: Գուցէ,
Այլ սակայն այդպէս խորհուրդներ ալ չը
պիտի կրնան ստիպարեցի գտնուել զէթ
սա նկատմամբ թէ թրքախօս այդ վայրե
րու մէջ ձեռք բերուող մտաւորական ար
գիւնը չեն հետեւաւորի առ առ թիւփուած
ձեռքը, և չեն վարարել կրկին թէ ա
սոր դաւարագոյն պատճառներէ մը ալ
չընթան աստիճան՝ տեղական պիտոյից
յարմար դասագրեանց բացակայութիւնն
է, որ ուրիշ պատճառներու հետ միա
նալով տարիներ ու դարձ անհրաժեշտ
բազմաթիւ նպատակներ հետեւելու արգելք
կըլլան: Զի, եթէ ի մանուկ տիւրց հայա
խօս ուսանողի մը իւր մայրենի լեզուի
ուսման հարմար բաւ է չորս հինգ տարի,
որմ վերջ կարող կը հանդիմանայ անցե
լու ուրիշ լեզուաց կամ գիտութեանց
հիւսիւրուն, նոյնը չենք կրնար բնէ թրք
ախօս գաւառացի մանկուայն համար,
որք ալ ի չգլխի վերաբոյն միջոցներու,
կրկնապէս ժամանակ կը պարտաւորու
վանել հայ լեզուի ուսման, և բարե
բաղը պէտք է համարուի եթէ այդչափ
ալ ձեռք բերելու անգին, հայրիկներ
չէ մը՝ զորեւք դպրոցը կրպակի փոխե
լու և մարձ կամ ուրազ, կշիւ կամ վաշ
գուն շարքեր, թիշը այն հասակին մէջ,
յորմ առաւելագոյն գրիշ գործածելու
էն:

Այս տողերէն, զոր անձնական փոր
ձառութիւնն ու անհատական վարդապետ
կը թելադրէ, զիւրիկ և հետեւեալք թէ
հիմնական բարեփոխութեան և ուղեղն
հասարակական մեծ ծննդական, ինչ
համալսարանի պէտք է մեր թրքախօս դա
ւառացի մէջ կրթութեան համար: Զի, եթէ
ի մանուկ տիւրց հայախօս ուսանողի մը
իւր մայրենի լեզուի ուսման հարմար բաւ
է չորս հինգ տարի, որմ վերջ կարող կը
հանդիմանայ անցեւոր ուրիշ լեզուաց
կամ գիտութեանց հիւսիւրուն, նոյնը չենք
կրնար բնէ թրքախօս գաւառացի մանկու
այն համար, որք ալ ի չգլխի վերաբոյն
միջոցներու, կրկնապէս ժամանակ կը
պարտաւորուվանել հայ լեզուի ուսման,
և բարեբաղը պէտք է համարուի եթէ այդչափ
ալ ձեռք բերելու անգին, հայրիկներ չէ
մը՝ զորեւք դպրոցը կրպակի փոխե
լու և մարձ կամ ուրազ, կշիւ կամ վաշ
գուն շարքեր, թիշը այն հասակին մէջ,
յորմ առաւելագոյն գրիշ գործածելու
էն:

Այս տողերէն, զոր անձնական փոր
ձառութիւնն ու անհատական վարդապետ
կը թելադրէ, զիւրիկ և հետեւեալք թէ
հիմնական բարեփոխութեան և ուղեղն
հասարակական մեծ ծննդական, ինչ
համալսարանի պէտք է մեր թրքախօս դա
ւառացի մէջ կրթութեան համար: Զի, եթէ
ի մանուկ տիւրց հայախօս ուսանողի մը
իւր մայրենի լեզուի ուսման հարմար բաւ
է չորս հինգ տարի, որմ վերջ կարող կը
հանդիմանայ անցեւոր ուրիշ լեզուաց
կամ գիտութեանց հիւսիւրուն, նոյնը չենք
կրնար բնէ թրքախօս գաւառացի մանկու
այն համար, որք ալ ի չգլխի վերաբոյն
միջոցներու, կրկնապէս ժամանակ կը
պարտաւորուվանել հայ լեզուի ուսման,
և բարեբաղը պէտք է համարուի եթէ այդչափ
ալ ձեռք բերելու անգին, հայրիկներ չէ
մը՝ զորեւք դպրոցը կրպակի փոխե
լու և մարձ կամ ուրազ, կշիւ կամ վաշ
գուն շարքեր, թիշը այն հասակին մէջ,
յորմ առաւելագոյն գրիշ գործածելու
էն:

Այս տողերէն, զոր անձնական փոր
ձառութիւնն ու անհատական վարդապետ
կը թելադրէ, զիւրիկ և հետեւեալք թէ
հիմնական բարեփոխութեան և ուղեղն
հասարակական մեծ ծննդական, ինչ
համալսարանի պէտք է մեր թրքախօս դա
ւառացի մէջ կրթութեան համար: Զի, եթէ
ի մանուկ տիւրց հայախօս ուսանողի մը
իւր մայրենի լեզուի ուսման հարմար բաւ
է չորս հինգ տարի, որմ վերջ կարող կը
հանդիմանայ անցեւոր ուրիշ լեզուաց
կամ գիտութեանց հիւսիւրուն, նոյնը չենք
կրնար բնէ թրքախօս գաւառացի մանկու
այն համար, որք ալ ի չգլխի վերաբոյն
միջոցներու, կրկնապէս ժամանակ կը
պարտաւորուվանել հայ լեզուի ուսման,
և բարեբաղը պէտք է համարուի եթէ այդչափ
ալ ձեռք բերելու անգին, հայրիկներ չէ
մը՝ զորեւք դպրոցը կրպակի փոխե
լու և մարձ կամ ուրազ, կշիւ կամ վաշ
գուն շարքեր, թիշը այն հասակին մէջ,
յորմ առաւելագոյն գրիշ գործածելու
էն:

Այս տողերէն, զոր անձնական փոր
ձառութիւնն ու անհատական վարդապետ
կը թելադրէ, զիւրիկ և հետեւեալք թէ
հիմնական բարեփոխութեան և ուղեղն
հասարակական մեծ ծննդական, ինչ
համալսարանի պէտք է մեր թրքախօս դա
ւառացի մէջ կրթութեան համար: Զի, եթէ
ի մանուկ տիւրց հայախօս ուսանողի մը
իւր մայրենի լեզուի ուսման հարմար բաւ
է չորս հինգ տարի, որմ վերջ կարող կը
հանդիմանայ անցեւոր ուրիշ լեզուաց
կամ գիտութեանց հիւսիւրուն, նոյնը չենք
կրնար բնէ թրքախօս գաւառացի մանկու
այն համար, որք ալ ի չգլխի վերաբոյն
միջոցներու, կրկնապէս ժամանակ կը
պարտաւորուվանել հայ լեզուի ուսման,
և բարեբաղը պէտք է համարուի եթէ այդչափ
ալ ձեռք բերելու անգին, հայրիկներ չէ
մը՝ զորեւք դպրոցը կրպակի փոխե
լու և մարձ կամ ուրազ, կշիւ կամ վաշ
գուն շարքեր, թիշը այն հասակին մէջ,
յորմ առաւելագոյն գրիշ գործածելու
էն:

(Ա) Նամակաւոր էջի ին այս անտաւոր
աշխատանքութիւնը:

Գաւառեան մանուկն որոց ձեռքն է աղբ
կրթութեան զինքը զգիտեմք: Բայց
անդ ուրիշը կարծեմք թէ, յորմ ձեռ
կայ սկսած է թրքախօս գաւառացի հա
մար ուրիւր պատարտած դասագրքից
վարձ-բիւշ Մաւաթը, մը յարուցած այս
խնդիրն ալ սկսած է հետաքրքրել և զոր
չենք մտքեր, և ի մասնաւորի կեդր.<

